

Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput IX. Actus externus per se formaliter nihil bonitatis vel malitiæ
superaddit actui interiori efficaci: bene tamen occasionaliter & per
accidens, quatenus actus interior, occasione ipsius ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

sed tota libertas actus exterioris ipsi provenit ab actu interiori, atque ex eo derivatur in actum exteriorem. Ergo & tota moralitas, &c.

45 Et confirmatur ex communi doctrina Sanctorum. Chrysostomus namque Homil. 19. in Matth. *Voluntas est (inquit) que aut remuneratur, aut condemnatur. Opera autem, testimonia sunt voluntatis. Non ergo Deus querit opera propter se, ut sciat quomodo iudicet; sed propter alios, ut omnes intelligant, quia iustus est.* Ambrosius l. 1. Offic. c. 3. *Affectus divitem, vel pauperem eleemosynam facit, pretiumque imponit rebus.* Augustinus epist. 49. q. 4. *Appetitum voluntatis, humanorum omnium est mensura factorum.* Et rursum: *Voluntatis affectus, omnium factorum meritumque mensura est.* Et lib. 4. retract. c. 9. *Voluntas est, qua peccatur, & recte vivitur.* Ex quibus verbis S. Thomas 1. 2. q. 20. a. 1. probat, quod bonum & malum morale per prius consistit in voluntate, & inde derivetur in actum exteriorem.

46 Ad quod etiam probandum valet sententia Gregorii Magni Homil. 5. in Evangel. *Deus cor, non substantiam pensat.* Unde concludit, quod ante oculos Domini numquam vacua est manus a munere, si fuerit arca cordis repleta bona voluntate.

47 Quibus omnibus robur adjicit Apostolus 2. Cor. 8. *Si enim voluntas prompta est, secundum id quod habet accepta est; non secundum id quod non habet.* Quem textum ad intentum explanabimus cap. seq.

48 Confitendi nihilominus sunt actus exteriores mortales, sive procedentes ex voluntate interiori, mortaliter mala, per sinceram penitentiam non retractata. Quia vere sunt peccata mortalia, per denominationem extrinsecam ab interiori actu voluntatis. Omnia vero mortalia, secundum Tridentinum sess. 14. c. 5. *etiamsi occultissima sint, &c.* Clausula namque ista, *etiamsi occultissima sint*, designat, non sola ista, seu interna, quae sunt adversus duo ultima Decalogi praecepta, confitenda esse; sed & externa, quae aliis praeceptis adversantur.

49 Si tamen voluntas interior, ex qua procedunt, per sinceram penitentiam efficaciter retractata fuisset, antequam actus exterior sequeretur, iste exterior actus, sic consequens ex causa culpabiliter, ut jam impediri non posset, non inficeretur malitia pravae voluntatis, quae causam illam posuit; nec proinde ratione sui praecise necessario confitendus foret; utpote cui prava illa voluntas malitiam suam, postquam per legitimam retractationem esse desit, jam amplius communicare non potuisset.

50 Nec tamen hinc Vasquez, Sayrus, Layman, & alii Juniores recte concludunt, isto in casu non incurri censuram, excommunicationis v. g. actu exteriori, v. g. homicidio, annexam. Quia tamen excommunicatio supponat mortale peccatum; non tamen illud quod tale sit in se, sed vel in se, vel in causa. Neque enim punitur solum peccatum proprie di-

ctum; sed & effectus peccati. Nec peccatum esse definit punibile ex eo quod retractatum sit per penitentiam; cum fures iuste plectantur patibulo ob furtum, licet de eo confessi sint, & absoluti. Et hinc dictus actus externus, licet ratione sui praecise confitendus non sit; videtur tamen confitendus, ut Confessarius iudicet an peccator propter eum censuram non incurrit, vel non teneatur ad restitutionem, vel non sit irregularis, &c.

CAPUT IX.

Actus externus per se formaliter nihil bonitatis, vel malitiae, superaddit actui interiori efficaci: bene tamen occasionaliter & per accidens, quatenus actus interior, occasione ipsius adaugetur.

HAEC est Hugonis Victorini, S. Thomae, S. Bonaventurae, Baconii nostri, aliorumque passim Doctorum sententia, tamen dissentiat Scotus, cum suis. Et sequitur ex dictis cap. praecedenti. Si enim actus exterior nullam ex se habeat bonitatem, vel malitiam formalem, sed ex actu interiori dumtaxat: nullam igitur bonitatem, vel malitiam formalem, ex se formaliter actui superaddit interiori; utpote quam ex se formaliter superaddere nequit, nisi ex se formaliter habeat. Nemo quippe dat, quod non habet.

Et hanc veritatem Spiritus sanctus innuit 51 Psal. 44. cum dicit: *Omnis gloria Filiae Regis ab intus*, id est, ab interiori provenit, ut Hieronymus & Augustinus exponunt. Potestque multipliciter ostendi. Eadem quippe actio exterior in uno moraliter bona est; in alio non; in uno magis, in alio minus bona; in uno incomparabiliter magis bona, quam in alio, v. g. in beatissima Virgine, quam in aliis Sanctis, ob solam diversitatem actus interioris.

Voluntas etiam plena, absoluta, & efficax, 52 pro facto reputatur, dum factum excludit vel impossibilitas, vel Dei voluntas, ut constat ex Genes. 22. ubi Abrahami voluntatem, de immolando filio suo, Deus pro facto reputavit, dicens: *Quia fecisti hanc rem (nota ly fecisti) & non peperisti filio tuo unigenio, &c.*

Talis proinde voluntas, absque facto, non 54 minoris ante Deum meriti est, quam cum facto, ut constat ex 2. Cor. 8. *Si enim voluntas prompta est, secundum id quod habet accepta est; non secundum id quod non habet:* quibus verbis Apostolus, ut Sancti exponunt, totam perfectionem meritumque eleemosynae, in voluntatis collocat promptitudine, seu plenitudine: ita ut voluntas dandi eleemosynam, si ex se plena sit, perfectaque, & efficax, Deo non minus accepta sit, propter id quod in sua non habet potestate, dummodo efficaciter, quantum in se est, affectu faciat, quod non potest effectu. Ita Cyprianus l. 3. ad Quirinum c. 2. & Theophylactus in eum Apostoli locum,

ciens: *Qui habet, opus implet; qui non habet, jam sua voluntate opus implevit.* Quare? quia, ut Augustinus in Plal. 105. *si non habet saccus, vel arca, quod donet, habet cor, & voluntas.* Et in Plal. 57. *Quidquid vis, & non potes, factum Deus computat. Mens enim boni studii, ac pii voti (ait Salvanus in Prolog. lib. de provid.) etiamsi effectum non inveniat cepti operis, habet tamen premium voluntatis.*

55 Et idem, post infructuosos Apostolicae vitae labores, dicebat vir sanctus: *Non minus solves Domine, non minus solves; quia nempe per ipsum non steterat, quominus fructificaret.*

56 Ideo etiam S. Bernardus l. de interiori domo c. 8. *Quantum vis, tantum mereris: quantum crescit voluntas tua bona, tantum crescit meritum tuum.* Et epist. 77. *Quid planius, quam quod voluntas pro facto reputatur, ubi factum excludit necessitas?*

57 Itaque scivi non contingat facultas concumbendi cum conjuge aliena; planum tamen aliquo modo sit, id eum cupere, & si potestas detur, facturum esse; non minus reus est, quam si in ipso facto deprehenderetur, inquit Augustinus l. 1. de lib. arb. c. 3. conformiter oraculo Salvatoris Matth. 5. *Omnis qui viderit mulierem, ad concupiscendam eam, jam mechatus est in corde suo.*

58 Ex his collige cum S. Thoma in 2. dist. 40. q. 1. a. 3. quod actus exterior nihil adjungit ad premium essentialis. *Tantum enim meretur, qui habet perfectam voluntatem aliquod bonum facienda, quantum si faceret illud, ut si facit unum actum, quantum si faceret multos, voluntate aequaliter manente.*

59 Quia tamen tale est cor hominis, ut in opere suo amplius inardescat; opere enim affectus nutritur, ut crescat, & amplior sit, & vix fieri potest, ut voluntas opere suo non augetur, ait Hugo Victorinus apud Baconium nostrum lococitato a. 4. Hinc occasionaliter, & per accidens ut plurimum contingit (ait Resolutus Doctor ibidem) quod operatio interior existens cum operatione exteriori, est melior, & perfectior, in hoc quod assequitur suum finem, vel attingit terminum. Operatio namque exterior est finis & terminus operationis interioris, uti ostendit a. 2. Contingit (inquam) quod actus interior, occasione exterioris, majoris sit intensiois, durationis, efficaciar, &c. Ut enim Augustinus ait tr. 58. in Joan. *Cum ad pedes fratris inclinatur corpus, etiam in corde ipso, vel excitatur, vel, si jam inerat, confirmatur ipsius humilitatis affectus.* Et in lib. de cur. ger. pro mort. c. 5. dicit quod exteriori corporis humilatione seipsum excitat homo, ad orandum gemendamque humiliter atque ferventius. *Et nescio quomodo, cum hi motus corporis (quibus genua figit, extendit manus, vel etiam prostermitur solo) fieri nisi motu animi precedente non possint, eisdem rursus exterioribus visibilibus factis, ille interior invisibilis, qui eos fecit, augetur; ac per hoc cordis affectus, qui, ut fierent ista, praecessit, quia facta sunt crescit.*

60 Ceterum quandocumque ex adjuncto ex-

teriori actu, nulla in actu interiori diversitas contingit, nihil minus bonitatis, vel malitias moralis, formaliter est in solo actu interiori, quam in interiori & exteriori simul, ut recte Hugo Victorin. l. 2. de Sacram. p. 14. c. 6. *Si contingat tantam esse voluntatem in eo qui non operatur, quanta est in illo qui opus exercet, ubi voluntas eadem est, meritum dissimile esse non potest.* Et S. Bonaventura in 2. dist. 40. a. 2. q. 1. *Tantum placet Deo ille qui habet voluntatem plenam, & non potest habere opus, quantum & ille qui habet voluntatem & opus.*

CAPUT X.

Objectiones dissolvuntur.

Objicies 1°. S. Augustinus l. 13. de Trinit. 61 c. 5. dicit, quod mala voluntate sua quilibet miser efficitur; sed miserior potestatem, qua desiderium mala voluntatis impletur. Et tr. 58. in Joan. *Quod manus non faciunt, corde faciunt: multo autem est melius. . . ut etiam manibus fiat.*

Respondeo id verum esse occasionaliter, & per accidens; non formaliter, & per se. Alias sibi manifeste contrarius foret Augustinus.

Objicies 2°. S. Bernardus epist. 77. dicit 62 voluntatem martyrii tantum valere, atque ipsum martyrium ad salutis obventum; non ad meriti cumulum.

Respondeo id non procedere de merito praemii essentialis, ex opere operantis, sed de merito praemii accidentalitatis, ex opere operato; pro quanto martyrium opere susceptum, ex speciali Dei privilegio, Christique meritis, valet ad aureolam, ad quam non valet martyrium sola voluntate susceptum. Non itaque Bernardus contradicit Cypriano epist. ad Lucium Papam dicenti: *Neque in tribus pueris minor fuit martyrii dignitas, quia, morte frustrata, de camino ignis incolumes exierant. . . In Confessoribus Christi dilata martyria non meritum Confessionis minuit.*

Objicies 3°. Meritum non solum augetur 63 penes affectum internum voluntatis; sed etiam penes difficultates, & alias circumstantias operis, quae plerumque majores sunt in opere externo, quam in solo actu interno.

Respondeo meritum per se formaliter non augeti penes difficultatem operis externi, sed per accidens, & occasionaliter dumtaxat, pro quanto interior actus voluntatis secundum se melior est (utpote magis heroicus, & generosus) volendo efficaciter bonum, non obstante difficultate, &c.

Objicies 4°. Si plus mali non committeret, 64 qui peccatum opere externo perpetrat, quam qui illud perpetrat sola voluntate, gratia Deo agenda non forent pro subtrahenda operis exterioris occasione.

Respondeo negando sequelam: quia subtrahenda operis exterioris occasione, subtrahitur occasio augenda, continuanda, & multiplicanda mala voluntatis internae.

5°. Obji-